
Copyright foto

'Extra aandacht voor tarwe betaalt zich uit'

Graan telen op het randje

De broers Kees en Erik Hanse uit Zierikzee telen hun graan nét iets intensiever dan gangbaar is. Dat betaalt zich terug. Met de huidige prijs van 17 of 18 cent is de extra inzet interessant, vinden de akkerbouwers. „Maar je moet altijd blijven rekenen voordat je besluit wat je doet.“

Het erf ligt er netjes bij. Met de sleutel draait Kees Hanse de deur van de nieuwe bewaarloods van het slot. „We doen altijd alle schuren op slot. Dat geeft een stukje veiligheid.“ Op de eerste verdieping van de nieuwe loods is een ruim kantoor, met uitzicht op het erf en een eindje verderop de skyline van Zierikzee, met de hoge witte betonnen graansilo van CZAV.

Ruim bouwplan

Hanse heeft het akkerbouwbedrijf met zijn broer Erik. De broers hanteren een vrij ruim bouwplan, waar aardappelen en granen de hoofdmoot vormen. Jaarlijks verhuren ze ook een perceel voor spruiten en een perceel voor pootaardappelen.

Ze telen 50 hectare tarwe en 27 hectare aardappelen: 9 hectare Melody, 8 hectare Fontane en 8 hectare Agria voor Nedato én nog 2 hectare met een exclusief ras: Koopmans Blauwe. Zij zijn een van de vier telers van dat ras (zie kader Koopmans Blauwe). „Ik ben leraar plantenteelt geweest“, verklaart Hanse. „Ik ben een echte plantenteler. Zo'n rasje is voor mij liefhebberij.“

Vanouds bestond het bouwplan voor de helft uit graan. De laatste jaren neemt het aandeel iets af. „We zijn nog wel vrij extensief“, vindt Hanse. „We moeten de grond goed in conditie houden.“

Dat betekent niet dat graan er maar bijhangt. De broers Hanse proberen het optimaal te telen, net iets intensiever dan de meeste collega's doen.

Toen de graanprijzen jarenlang rond 10 cent

fluctueerde, was de extra inzet niet de moeite waard. Met de huidige prijs van 17 of 18 cent is dat wel weer interessant, vinden de broers. Maar ze doen dat behoedzaam: „Het is nét op het randje; je moet altijd blijven rekenen.“

In het gewas kijken

De afgelopen teelt spoten ze drie keer in drie van hun rassen en twee keer in het vierde ras. „Ons doel is een gezonde plant“, zegt Hanse. „We willen het gewas van begin tot eind vitaal houden.“ Dat begint bij het zaaien. Vorig jaar zaaiden ze op 7 oktober. Eind oktober spoten ze al een keer tegen luizen. „Wij hadden er te veel gevonden.“ Later bleek dat veel collega's in de omtrek flinke schade hadden van het gerstevergelingsvirus, dat zich via luizen verspreidt. Met nadruk: „Je moet in je gewas kijken. De meeste boeren zijn goed bezig met hun gewassen, alleen niet met tarwe.“ Eind november zaten er wéér luizen in de tarwe. Hanse belde zijn teeltvoorlichter. „Niet meer spuiten“, adviseerde die. „Het is er nu te koud voor.“ Hanse: „Wat schetst mijn verbazing, in het voorjaar was er tóch schade.“ Volgens de teler kan een bespuiting al snel uit. „Dat kost 30 euro. Bij 170 kilo extra tarwe heb je dat al terugverdiend.“

Hanse is gestopt met drijfmest. „We hebben het jaren gebruikt, maar nu komt er geen druppel meer op ons land. Het is slecht voor de verwerkbaarheid; de grond wordt vet en kleverig.“

Wel vaste mest: vooral champost en geitenmest. Maar van de gehalten klopt meestal weinig, heeft hij gemerkt, toen hij het liet

herbemonsteren. „Het is hele mooie mest, van een betrouwbaar adres, maar van de gehalten klopt niets.“ Binnenkort gaat hij in gesprek met zijn leverancier over de gehalten. „Bijna niemand laat mest herbemonsteren. Maar wil je kunnen rekenen, dan moet je eerst bemonsteren, anders is het nattevingerwerk.“

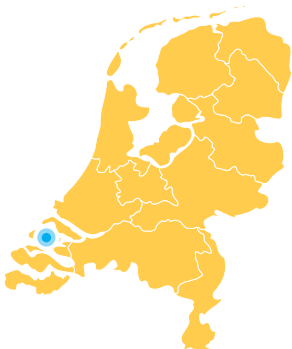
Spaakwielbemester

Dit voorjaar liet hij in de tarwe voor het eerst mest uitrijden met de spaakwielbemester. Hij is er tevreden over. „Een schot in de roos“, noemt hij het zelfs. „Je brengt de voedingsstoffen gelijk bij de wortel van het plantje. Zeker in een droge zomer als die van 2015 had dat effect.“

Buren verklaarden hem eerst voor gek, toen hij half mei nog met de spaakwielbemester door de tarwe liet rijden. „Je rijdt alles plat“, reageerden ze. Hanse: „Tot het gewas ging groeien en kleur kreeg, terwijl andere percelen het juist lieten zitten vanwege de droogte.“

Het zit hem nog wel dwars dat het zo lang duurde voordat de loonwerker met de machine kwam. „Wij wilden half april uitrijden, maar het werd half mei. Dan mis je wat opbrengst. Ook was de tarwe al te groot. Het hele seizoen waren de sporen nog te zien.“ Volgens Hanse is een loonwerker met een spaakwielbemester per saldo niet duurder dan de eigen kunstmeststrooier.

De extra aandacht voor tarwe vertaalt zich terug. De opbrengsten zijn altijd hoger dan het gemiddelde van hun afnemer CZAV. „Als boeren roepen: 'Het is maar tarwe', dan ▶

Bedrijfsgegevens

Kees (links) en Erik Hanse hebben samen 135 hectare lichte zeekleigrond, van 20 tot 25 procent afslibbaar. De huiskavel is 52 hectare.

De rest van het land ligt op afstand, van Ouwerkerk tot aan Kerkwerve. Vanouds waren het vier bedrijven: één van moederskant, één van vaderskant en twee aangekochte bedrijven. Bovendien huren de broers nog land op ruim 10 kilometer afstand. Het is oud grasland.

Daarom telen ze er de eerste tijd jaar op jaar hakvruchten. Samen met hun buurman en een derde partij bouwden ze vorig jaar drie windmolens. Elk met een capaciteit van 3,4 megawatt. Kosten: 1 miljoen euro per megawatt. De molens draaien tot nu toe beter dan de prognose. In 1996 startten ze met het project. De bank financierde de molens voor 90 procent.

Copyright foto

Na de oogst trekt Hanse de tarwestoppel los met een Lemken Karat-cultivator. De machine mengt het stro door de bovenlaag, waardoor de vertering sneller begint.

Copyright foto

weet ik al hoe ze het telen. Met tarwe moet je op dezelfde manier omgaan als met andere gewassen. Wij telen 50 hectare. Als we 100 euro meer verdienen per hectare is dat voor ons 5.000 euro."

Dit jaar oogstte Hanse gemiddeld 11,6 ton per hectare, ondanks dat het groeide op 'niet-tarwegrond': lichte grond met een stukje verdroging.

Stro hakselen

Van oogst 2015 is alle stro gehakseld. Daarna is overal groenbemester gezaaid en op 30 hectare compost of geitenmest uitgereden.

Hakselen heeft de voorkeur van de broers. „Het is gewoon een rekensommetje van aanvoer en afvoer van mineralen. Zonder stro op het land verlies je op de langere termijn gewoon te veel mineralen", zegt Hanse. Als de stroprijs onder 200 euro per hectare ligt, hakselt hij alles. Hoe verder de prijs boven 200 euro komt, hoe meer stro toch verkocht wordt.

Na de oogst trekt Hanse de tarwestoppel los met een Lemken Karat-cultivator, met daarop een zaaibakje met de groenbemester. Hij koos voor die machine omdat die het stro door de bovenlaag mengt, in tegenstelling tot andere cultivatoren. „De vertering begint dan gelijk." Daarna nog wat stikstof erover, zodat de vertering in het najaar plaatsvindt en niet ten koste gaat van het volggewas.

Hoger rendement

Hanse heeft in zijn nieuwe bewaarplaats ook een cel laten maken voor graanopslag. Niet omdat opslag van graan zelf geld oplevert, maar wel omdat het kansen biedt voor een andere bestemming van zijn product, met

een hoger rendement. Vorig jaar sprak hij met Krijger Molenaars in Renesse over de teelt van een speciaal ras met een speciaal doel, waarbij de teler wekelijks bijvoorbeeld 10 ton zou leveren. Voor zulke bestemmingen is eigen opslag onmisbaar.

Het ging toen niet door omdat Hanse koos voor zaaizaadteelt van tarwe voor Limagrain. „Julie zijn zulke precieze boeren, ik snap niet dat jullie dat niet doen", had de toenmalige productmanager Vincent Coolbergen gezegd. De broers gingen daarop met Limagrain in zee.

Dit jaar teelden ze 19 hectare, zowel eerste vermeerdering (prebasiszaad) als tweede vermeerdering (basiszaad). Ze krijgen daarvoor 3 cent extra per kilo. Dat levert bij 11 ton over 20 hectare een meeropbrengst van 6.600 euro. Investerings zijn er niet voor nodig, wel veel tijd. Eerst voor het selecteren. De broers doen dat bij het in aar komen. Dan zijn de verschillen het best te zien. Bovendien kost het schoonmaken van de combine tijd: een hele ochtend voor twee man. Bij elk nieuw perceel moet dat gebeuren. „Je hebt ook zoveel hoekjes en kantjes...", verzucht de teler. Als extra veiligheid houdt Hanse de eerste 100 tot 200 kilo apart, voor het geval er toch nog een verkeerd zaadje in zou zitten. Dat is voor de kippen.

Ook het lossen van de kieper kost meer

tijd. Via een transportband gaat dat op een vrachtauto in kisten. Dat kost een half uur per vracht. Hans vindt dat niet erg. „Anderen staan soms nog een half uur te ouwehoeren als hun kieper al leeg is."

Het bevalt goed. Hanse hoopt volgend seizoen meer zaaizaad te kunnen telen. Als dat niet lukt, gaat hij weer met Krijger in gesprek. Zaaizaadteelt én teelt voor een speciale bestemming is geen optie, vindt hij. „In de graancel kan 50 hectare, dan willen we die ook helemaal gebruiken. Anders hebben we te weinig voor de maalderij. Die kan niet aan bakkers speciaal meel verkopen en na een half jaar ermee stoppen omdat het graan op is."

Opslag voor anderen

De graancel is dit jaar wel benut, voor opslag van de plantuien. „Het is nu voorlopig een uitwijkmogelijkheid. Als we veel kilo's oogsten, willen we niet af land verkopen voor een marginale prijs omdat we geen opslag hebben." Opslag voor anderen is geen optie. „We hebben werk genoeg en daar is weinig mee te verdienen. Bovendien heb je het altijd gedaan als er iets is."

Hanse loopt weer naar buiten, langs de smeteloos schone combine. De deur gaat weer op slot. ■

Copyright foto

Koopmans Blauwe

De gebroeders Hanse telen een bijzonder aardappelras: Koopmans Blauwe. Het is genoemd naar kweker Koopmans, een van de vorige eigenaren van het bedrijf van de broers. Het was bijna uitgestorven, totdat oud-ondernemer Bram Scherpenzeel uit liefhebberij de teelt weer oppakte. Vooral de smaak is bijzonder. De aardappelen liggen in de schappen van Albert Heijn én staan op de kaart in enkele exclusieve restaurants, onder andere bij tweesterrenrestaurant De Vierbannen in Ouwkerk, niet ver van Zierikzee.

Hanse moest samen met de drie andere telers alles zelf uitzoeken over de teelt. Teeltrichtlijnen waren nergens meer. De opbrengst is matig, met nauwelijks 30 ton per hectare. De broers hebben met Scherpenzeel een vaste hectareprijs afgesproken.